

Reactie van de Nederlandse Vereniging van Banken Implementatiewet wijziging vierde anti-witwasrichtlijn

De Nederlandse Vereniging van Banken (“NVB”) heeft met belangstelling kennis genomen van het consultatiedocument van het wetsvoorstel waarmee een groot deel van de bepalingen van richtlijn 2018/843 worden geïmplementeerd.

De NVB merkt op dat de reikwijdte van de CDD verplichtingen voor klanten die op enigerlei wijze zijn verbonden aan hoog risicolanden, significant wordt vergroot. Ditzelfde geldt voor de risicofactoren ten aanzien van bepaalde producten die de verplichtingen tot verscherpt cliëntenonderzoek verder oprekt.

Een nadere toelichting op wat hier concreet van banken verwacht wordt, is essentieel om dit goed te kunnen uitvoeren.

Hoewel de reactietermijn op de consultatie kort was, stellen we het zeer op prijs dat het wetsvoorstel nu ruim voor de implementatiedatum wordt geconsulteerd.

Om Wwft instellingen de mogelijkheid te geven zich terdege voor te bereiden op de implementatie van de wetswijzigingen, zouden wij graag zien dat er een paar maanden tussen de publicatie van het wetsvoorstel en de datum van inwerkingtreding zit.

De aanpak van witwassen en terrorismefinanciering is belangrijk. Banken spelen daarin, gezien hun maatschappelijke rol en (informatie)positie, een cruciale rol. Een efficiënte en effectieve wet is daarbij essentieel. Vandaar dat wij met de nodige nauwkeurigheid en gedetailleerdheid op het wetsvoorstel reageren.

Uiteraard zijn wij graag bereid om deze schriftelijke reactie nader toe te lichten. Contactpersoon hiervoor is: Yvonne Willemsen (willemsen@nvb.nl) of tel: 020-5502832.

Artikelsgewijs commentaar

Artikel 1 f.: De tekst is aangepast waarbij het niet langer noodzakelijk wordt geacht om elke twee jaar een geactualiseerde versie van de nationale risico's (NRA) op witwassen te publiceren. De NVB vinden het van belang dat de periodiciteit gehandhaafd blijft. Met de publicatie van de NRA kunnen banken snel inspelen op nieuwe dreigingen, zodat die als onderdeel in de SIRA van de banken wordt meegenomen. Daarvoor is het ook noodzakelijk dat er een actuele versie beschikbaar is van de Nationale risk assessment.

Voorstel NVB: Elke twee jaar de NRA te blijven publiceren.

Artikel 3 lid 2 sub b.: De voorgestelde toevoeging is naar onze mening onduidelijk. Naar onze mening zou deze verplaatst moeten worden naar een nieuw toe te voegen lid aan art. 3 van het Uitvoeringsbesluit Wwft 2018, die als volgt zou kunnen luiden:

“Indien gebruik gemaakt wordt van de subonderdelen 2° van lid 1 sub a, b, c en d van dit artikel, dan dienen de genomen acties en de eventueel ondervonden moeilijkheden tijdens het verificatieproces te worden gedocumenteerd.”

Voorstel NVB: Artikel 3 lid 2 sub b aanpassen conform bovenstaand voorstel.



Art 3 lid 11: Voor de toevoeging bij art. 3 lid 11 kan de NVB geen aanknopingspunt vinden in de richtlijn.

De richtlijn zegt:

De lidstaten verlangen dat meldingsplichtige entiteiten cliëntenonderzoeksmaatregelen niet alleen op alle nieuwe cliënten, maar te gepasten tijde ook op bestaande cliënten toepassen, naar gelang van de risicogevoeligheid van deze cliënten, bijvoorbeeld wanneer de relevante omstandigheden van een cliënt veranderen.

In het wetsvoorstel wordt dit vertaald naar twee specifieke zaken:

- (i) het evalueren van de UBO.
- (ii) het opnemen van contact met de klant bij informatievragen over belastingen in het kader van administratieve samenwerking

Ten aanzien van ad 1 (UBO evaluatie) wordt nergens aangegeven wanneer dat zou moeten

Ten aanzien van de informatievragen van de belastingdienst (op grond van Richtlijn 2011/16/EU) merkt de NVB op dat de genoemde richtlijn vooral over samenwerking tussen landen gaat.

Onduidelijk is wanneer de bank hier in actie moet komen in het kader van de 'administratieve samenwerking op het gebied van belastingen'.

Voorstel NVB: Hier een eenduidige toelichting opnemen, waarin wordt aangegeven wat er wanneer van banken verwacht wordt en op welke grond.

Art 4 lid 2: In dit artikel wordt voorgeschreven dat bij het aangaan van een nieuwe zakelijke relatie de instelling een bewijs van inschrijving uit het UBO-register moet hebben.

De NVB merkt op dat dit artikel vooruitloopt op een wet die die er nog niet is en alleen de trustee en de personenvennootschappen (artikel 3, lid 3 en 4) betreft. De richtlijn vereist dit ook voor 'corporate legal entities'.

De NVB is van mening dat artikel 3, lid 2 er ook bij hoort en dat de verplichting voor alle inschrijvingen in het UBO register geldt.

Verder voorzien we dat in het begin het UBO register nog niet gevuld zal zijn. Het is voor banken dan niet duidelijk hoe de nieuwe verplichting uit art. 4 lid 2 zal gaan uitwerken voor nieuwe zakelijke klanten. Wordt van de banken dan verwacht dat zolang het UBO register nog niet gevuld is zij deze klanten gaan weigeren?

Daarnaast vragen wij ons af hoe de instelling kan beschikken over dit bewijs van inschrijving? Deze verplichting gaat veel verder dan art 33. Het is daarom zaak dat hier een goede technische voorziening voor komt, zodat dit werkbaar gaat worden. Voorkomen moet namelijk worden dat er allerlei documenten opgeslagen moeten gaan worden.

De technische voorziening die het KvK gaat leveren moet ook de straight through processen van de banken ondersteunen. Banken willen daarom tijdig aangehaakt worden door de KvK om goede aansluiting te realiseren.

Uit artikel 30 lid 5 van de richtlijn blijkt meldingsplichtige instellingen "any discrepancies" moeten melden, "if appropriate and to the extent that this requirement does not interfere unnecessarily with their functions".

Op basis van het wetsvoorstel is onduidelijk op welke wijze dit nu moet gebeuren en aan wie dit zou moet worden gemeld (levert het een MOT melding op richting FIU bijvoorbeeld?). Het lijkt namelijk niet terug te komen in de voorgestelde wijziging van de Wwft.

Voorstel NVB:

- Opnemen dat het artikel pas in werking zal treden als het UBO-register voldoende is gevuld.
- Toelichten hoe banken dit artikel moeten implementeren in hun kantoren in landen buiten de EU die geen UBO-register kennen;



- Wat te doen met buitenlandse vennootschappen, die niet het Nederlandse UBO-register zijn opgenomen.
- Aangeven welke maatregelen zijn/worden genomen om te zorgen dat er een goede technische voorziening komt, zodat banken de gegevens uit het UBO-register automatisch kunnen opslaan.

Artikel 7, lid 4. Onduidelijk is hoe banken (en andere financiële ondernemingen) concreet invulling kunnen geven aan de uitwerking van de verplichting om alleen betalingen te accepteren van bepaalde anonieme prepaid kaarten.

Het is voornamelijk onduidelijk of het überhaupt technisch mogelijk is om betalingen/opname met kaarten via betaal- en/of geldautomaten die niet voldoen aan de eisen te blokkeren.

Voorstel NVB: In de MvT aangeven hoe hier concreet invulling aan te geven.

Artikel 8 lid 3: In de MvT wordt gesteld dat de formulering van de richtlijn is aangepast, maar dat er geen sprake is van een materiele wijziging.

De NVB is van mening dat met de wijziging in het voorstel de bepaling een stuk ruimer is geworden. In de Wwft 2018 gaat het namelijk om "complexe en ongebruikelijk grote transacties en ongebruikelijke transactiepatronen zonder duidelijk of rechtmatig doel." Dit is een wezenlijk ander criterium dan in het nieuwe artikel is opgenomen, waar als ten minste aan één van de voorwaarden (complexe transactie, ongebruikelijke transactie, transactie met een ongebruikelijk patroon of transactie zonder duidelijk economisch of rechtmatig doel) is voldaan, wordt verwacht dat de zakelijke relatie aan een verscherpte controle wordt onderworpen.

Het is onduidelijk waarom de wetgever hier de open norm "verscherpte controle" introduceert. Het woord controle is geen wettelijk begrip. Volgens de richtlijn gaat het om een intensievere wijze van monitoring.

Voorstel NVB: Het woord 'controle' te vervangen door 'monitoring'.

Artikel 9 lid 1: De term "correspondentbankrelatie" lijkt hier niet op zijn plaats: die term ontbreekt in artikel 18bis van de richtlijn en komt ook niet terug in de opgesomde onderzoeksmaatregelen in de onderdelen van dit lid. Verder strookt de term niet met de gedefinieerde term "correspondentrelatie" (zie ook artikel 8).

Voorstel NVB: "correspondentbankrelatie" veranderen in "correspondentrelatie".

De aanscherping van eisen aan het cliëntenonderzoek voor landen op de lijst van EU betekent dat deze lijst makkelijk vindbaar moet zijn en ook wordt aangepast, zoals dat ook met de FATF lijst gebeurt. Het is onwerkbaar als er verschil zit tussen de FATF-lijst en de EU-lijst.

De NVB is verder van mening dat beter gedefinieerd moet worden wanneer transacties "verband houden met" die landen. Nu is dit een te vaag criterium waardoor het risico bestaat dat banken geen relaties meer willen onderhouden met cliënten die gevestigd zijn of zaken doen in deze hoog risicolanden.

Daarnaast is onduidelijk welke (aanvullende) informatie verzameld moet worden op grond van artikel 9 lid 1

Overigens merkt de NVB op dat de extra kosten van deze aanvullende maatregelen in de MvT veel te laag wordt ingeschat, mede gezien de hoeveelheid klanten en transacties en de voortdurende controle, monitoring en review verplichting.

Voorstel NVB:

- Nader definiëren wat wordt verstaan onder transacties die "verband houden met" landen op de EU lijst en welke "aanvullende informatie" er dan verzameld moet worden.
- Verder te borgen dat de lijst van de EU in lijn is met die van de FATF en dat deze lijst voor banken makkelijk vindbaar is.



In artikel 9 lid 2 wordt gesproken over de mogelijkheid om aanvullende risicobeperkende maatregelen te nemen via een ministeriele regeling. Om het volledig beeld van de implementatie en de impact ervan te kunnen bepalen, wil de NVB graag snel inzicht in de inhoud van deze ministeriele regeling.

Met name omdat het beëindigen van correspondent banking relaties grote gevolgen heeft. Correspondent banking speelt in voorkomende gevallen een belangrijke rol in het voorzien van vreemde valuta. Indien deze bepaling tot gevolg heeft dat Europese banken hun relaties met correspondentbanken in een bepaald land moeten opzeggen, kan dit in uiterste gevallen leiden tot het de facto afsluiten van deze landen voor buitenlandse valuta. Bovendien spelen correspondent banken een belangrijke rol in het doen van internationale betalingen. Indien er geen deal wordt gesloten voor een ordelijke Brexit, bestaat de mogelijkheid dat de aansluiting van het VK op het huidige systeem voor grensoverschrijdende betalingen komt te vervallen, bestaat de mogelijkheid dat banken voor het verrichten van betalingen van en naar het VK weer gebruik moeten maken van correspondent banken.

Is met deze bepaling rekening gehouden met deze specifieke consequentie in het licht van de Brexit?

Voorstel NVB: De impact van eventuele aanvullende risicobeperkende maatregelen zo snel mogelijk bespreken.

In artikel 9, lid 1 onder c wordt gesproken over 'herkomst van fondsen'. Dit is niet de juiste vertaling van de richtlijn waar in de wet 'source of funds' elders telkens vertaald is met 'bron van de middelen'.

Voorstel NVB: 'herkomst van fondsen' vervangen door 'bron van de middelen'.

Artikel 9 a: Ondanks het feit dat de NVB blij is met de publicatie van een lijst met PEP-functies, merkt zij op dat het in de praktijk lastig blijft om te bepalen wie er allemaal PEP is. Dit mede door de brede PEP definitie.

In dat kader vraagt de NVB zich af hoe invulling wordt gegeven aan het bepaalde in de richtlijn die stelt dat: "De lidstaten moeten van elke internationale organisatie die op hun grondgebied is geaccrediteerd vereisen dat zij een lijst publiceert van alle prominente publieke functies binnen die internationale organisatie, en dat zij die lijst up-to-date houdt."

Daarnaast vraagt de NVB zich af wat de status is van de PEP lijst zoals gepubliceerd door de Belastingdienst:¹

Voorstel NVB: De NVB is voorstander van het publiceren van namenlijsten van overheidswege, zodat duidelijk is wie er allemaal als PEP in Nederland moeten worden aangemerkt.

Artikel 23: Onduidelijk is waarom ervoor gekozen is om het vergunningsstelsel in de Wwft op te nemen.

Voorstel NVB: Vergunningsstelsel opnemen in de Wft, zodat op eenduidige wijze het markttoegang wordt geregeld.

Artikel 23c lid 1 en 2 spreekt van "in of vanuit Nederland". De MvT (pagina 32) noemt als voorbeeld een Chinees bedrijf dat zich bedient van "een (Engelstalige) of Nederlandstalige website". Is hiermee bedoeld dat alle aanbieders ter wereld met een Engelstalige website potentieel vergunningplichtig zijn ogv de Wwft?

Voorstel NVB: Dit punt nader verduidelijken in de MvT.

¹ <https://download.belastingdienst.nl/belastingdienst/docs/prom-pub-funct-def-politiek-prom-pers-tz0181z1fd.pdf>



In artikel 23e lid 1 zou als criterium ook moeten worden opgenomen dat de aanvrager aantoont dat zal worden voldaan aan “de bij of krachtens de Sanctiewet 1977 gestelde regels” – zie artikel 23f lid 1 onderdeel j.

De MvT (pagina 34) verwijst in verband met “verplichtingen die bij of krachtens de Sanctiewet 1977 zijn gesteld” naar het “screenen van een relatiebestand, zoals op grond van de Sanctiewet 1977 verlangd wordt”.

Om die verplichting expliciet te maken en toezicht ter zake te regelen, zouden aanbieders van deze diensten moeten worden opgenomen in artikel 10 lid 2 van de Sanctiewet 1977: dan zouden aanbieders kwalificeren als “instellingen” in de zin van de Regeling toezicht Sanctiewet 1977.

Voorstel NVB: Artikel 10 lid 2 van de Sanctiewet aanpassen.

Art 23 c en 23d: De NVB vraagt zich af of er een generieke vrijstelling komt van de vergunningseis voor ‘virtuele valuta diensten’ voor instellingen die op grond van de Wft al onder toezicht van DNB staan? De NVB gaat er namelijk van uit dat een bank geen nieuwe vergunning zou hoeven aanvragen als zij deze diensten willen aanbieden.

Voorstel NVB: Generieke vrijstelling geven van de vergunningseis voor instellingen die al onder Wft-toezicht staan.

Artikel 23 : Onduidelijk is hoeveel informatie van een melding aan de FIU gedeeld kan worden binnen de groep zonder daarbij de geheimhouding van de melding te schenden.

Voorstel NVB: Dit nader in de MvT toe te lichten.

Tenslotte nog een aantal (meer wettechnische) afsluitende opmerkingen.

- Er zijn een aantal inconsistenties t.a.v. de leden van artikelen. Zo staat ook in de MvT een verkeerde verwijzing naar de leden 1, 2 en 3 van artikel 8 terwijl dit het 2e, 3e en 4e lid moet zijn.
- Artikel 1 a lid 4 sub I spreekt over natuurlijke personen, rechtspersonen of vennootschappen die beroeps- of bedrijfsmatig diensten voor het wisselen tussen virtuele valuta en fiduciaire valuta aanbieden. Wat betreft de banken zou het ook logisch zijn om aan te sluiten bij de definitie van FATF die “wisselen van virtuele naar virtuele valuta” ook gereguleerd zou willen zien.
- De NVB is positief dat in het nieuwe artikel 13 eerste lid onder a van de richtlijn e-identification gelijk wordt gesteld aan traditionele vormen van identificatie. We zien in de transponeringstabel bij het wetsvoorstel dat in de Nederlandse wetgeving ervoor wordt gekozen om dit artikel in de uitvoeringsregeling Wwft te zetten.
Aangezien er nog geen voorstel tot wijziging van de ministeriële regeling is, kunnen wij niet beoordelen wat de impact zal zijn.
De NVB vraagt bij deze aandacht voor vertaling van het artikel aan de huidige praktijk. Uiteraard zijn wij graag bereid om hier een toelichting te geven op deze praktijk.
- Annex III van de Richtlijn specificeert de risicofactoren die aanleiding geven tot enhanced CDD. In een nieuw onderdeel f van punt 2 is toegevoegd: “transactions related to oil, arms, precious metals, tobacco products, cultural artefacts and other items of archaeological, historical, cultural and religious importance, or of rare scientific value, as well as ivory and protected species”.
“Related to” gaat erg ver.
De NVB vraagt zich af of dat hier ook bedoeld is. Dit kan in een uiterste geval betekenen dat eenieder die een pakje sigaretten met een betaalkaart koopt of een bijdrage levert aan het Wereld Natuur Fonds hieronder komt te vallen. Dat lijkt ons niet de bedoeling.
Voorstel NVB: Het zou goed zijn als de Nederlandse implementatie van deze bepaling hierover de nodige helderheid verschaft.